

IX. KICHIK TADBIRKORLIK

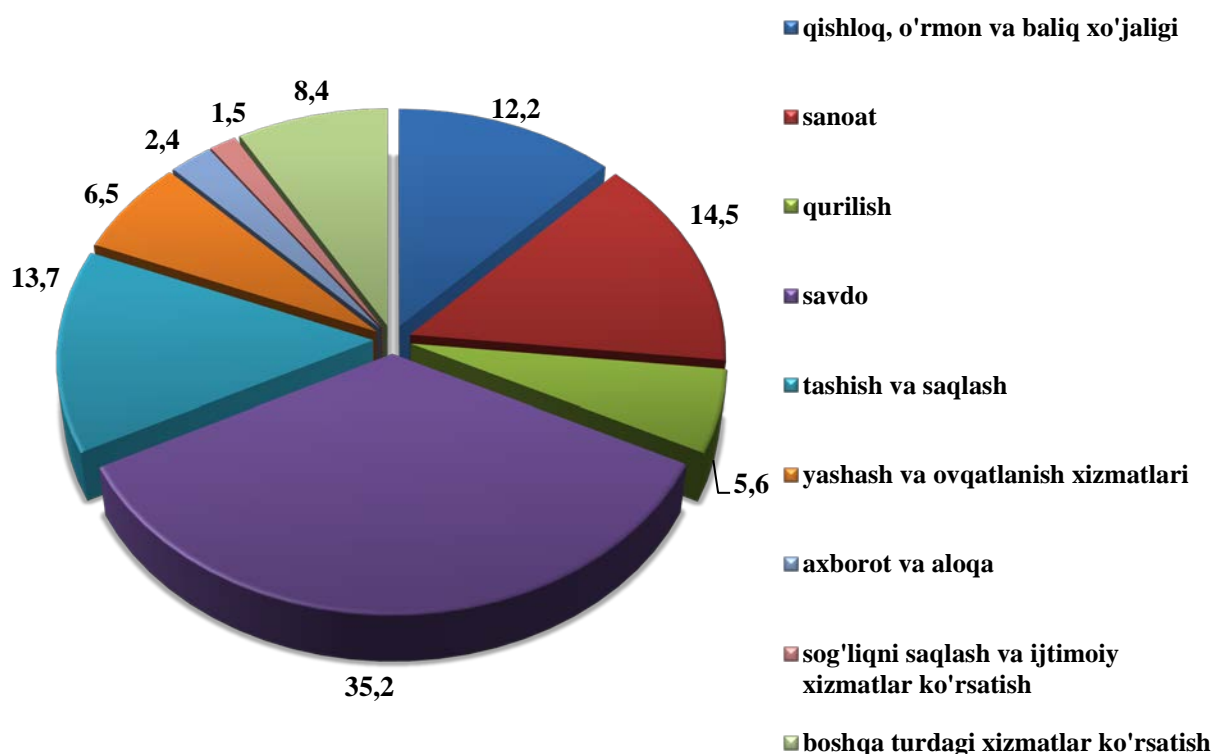
2023 yil 1 oktabr holatiga ro'yxatga olingan jami kichik tadbirkorlik (biznes) sub'ektlari (dehqon va fermer xo'jaliklarisiz) ning soni 35 281 tani tashkil qildi, bu o'tgan yilning shu davriga nisbatan 11,5 foizga o'sgan.

2023 yil yanvar-sentabr oylarida 4 551 ta kichik korxonalar va mikrofirmalar (fermer va dehqon xo'jaliklarisiz) tashkil qilindi, bu o'tgan yilning shu davriga nisbatan 33,8 foizni tashkil etdi.

Eng ko'p kichik korxonalar va mikrofirmalar savdo (35,2 foiz), sanoat (14,5 foiz), qurilish (5,6 foiz), qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi (12,2 foiz), yashash va ovqatlanish (6,5 foiz) va boshqa tarmoqlarda tashkil etilgan.

2023 yil yanvar-sentabr oylarida iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha yangi tashkil etilgan kichik korxonalar va mikrofirmalarning ulushi

(foizda)

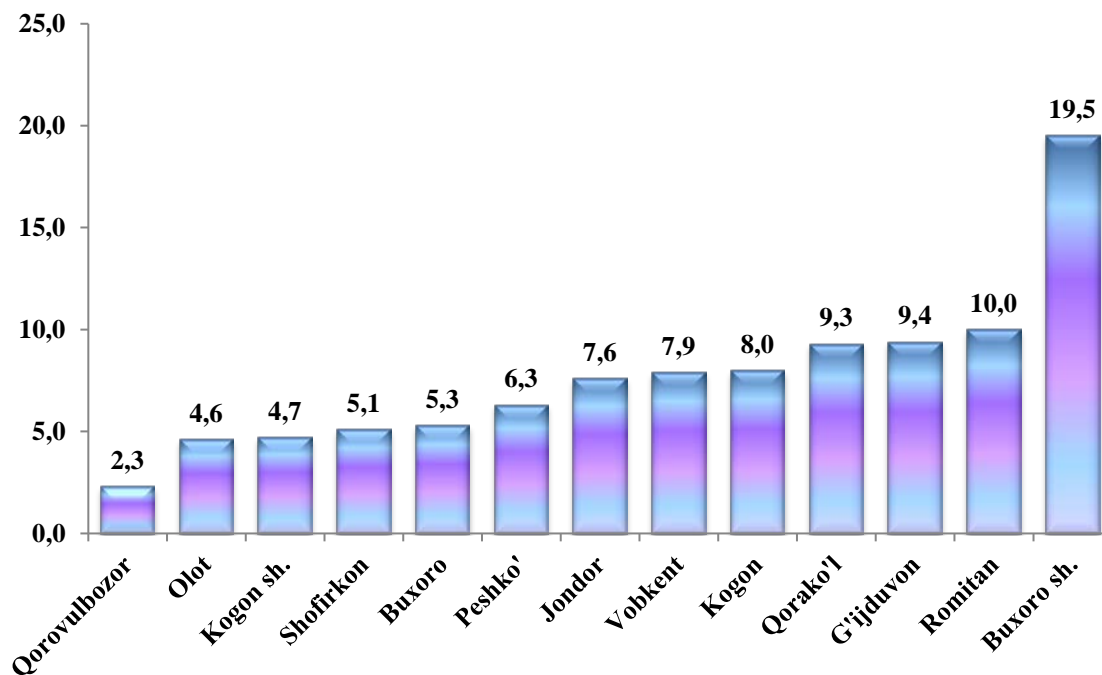

**Hududlar bo'yicha yangi tashkil topgan kichik korxonalar
va mikrofirmalar, birlikda**

	<i>yanvar-sentabr 2022 yil</i>	<i>yanvar-sentabr 2023 yil</i>
Buxoro viloyati	3 402	4 551
Buxoro sh.	814	884
Kogon sh.	115	213
<i>tumanlar</i>		
Buxoro	295	243
Vobkent	206	359
Jondor	285	347
Kogon	280	366
Olot	124	210
Peshko'	146	286
Romitan	317	453
Shofirkon	203	234
Qorako'l	184	423
Qorovulbozor	75	106
G'ijduvon	358	427

2023 yil yanvar-sentabr oylarida yangi tashkil topgan kichik korxonalar va mikrofirmalar hududlar bo'yicha eng ko'p Buxoro shahri (884 ta), G'ijduvon (427 ta), hamda Romitan (453 ta), Buxoro (243 ta), Jondor (347 ta), tumanlarida tashkil etildi. Kogon, Jondor, Vobkent tumanlarida bu ko'rsatkich o'rta darajani tashkil etgan. Eng past ko'rsatkichni Qorovulbozor (106 ta) tumanida tashkil etilgan.

2023 yil yanvar-sentabr oylarida yangi tashkil topgan kichik korxonalar va mikrofirmalarning hududlar bo'yicha ulushi, foiz hisobida

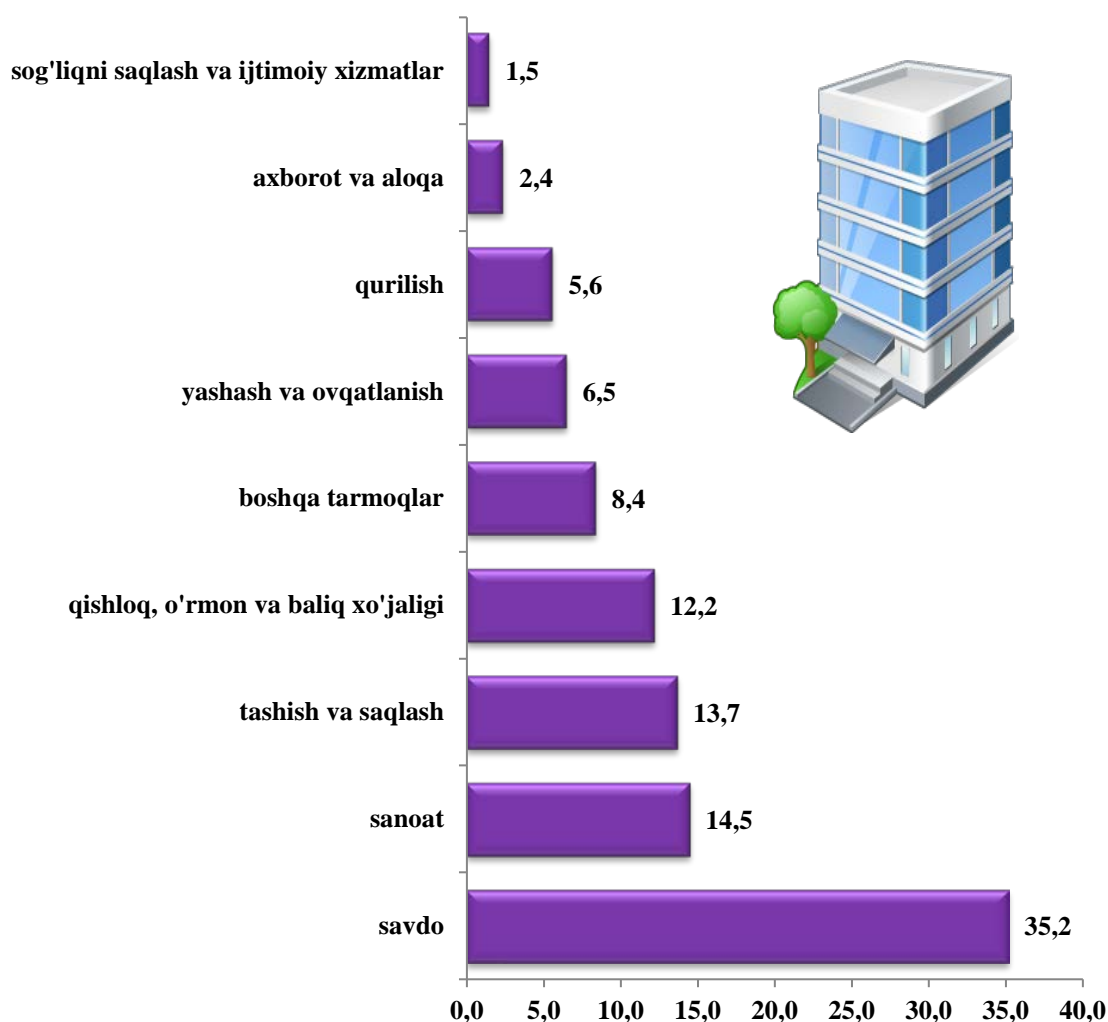
2023 yil yanvar-sentabr holatiga hududlar bo'yicha yangi tashkil topgan kichik korxonalar va mikrofirmalarning jami miqdoridan eng ko'p ulush Buxoro shahriga 19,5 foiz, Qorako'l tumani 9,3 foiz, Romitan tumani 10,0 foiz, Kogon tumani 8,0 foiz, Jondor tumani 7,6 foiz, G'ijduvon tumani 9,4 foiz, Vobkent tumani 7,9 foiz, Kogon shahri 4,7 foiz, eng past ko'rsatkich Qorovulbozor tumanida 2,3 foizni tashkil etdi.

Iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha yangi tashkil topgan kichik korxonalar va mikrofirmalar, birlikda

	<i>yanvar-sentabr 2022 yil</i>	<i>yanvar- sentabr 2023 yil</i>
Jami	3 402	4 551
Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi	446	553
Sanoat	530	660
Qurilish	203	255
Savdo	1 099	1 393
Tashish va saqlash	470	623

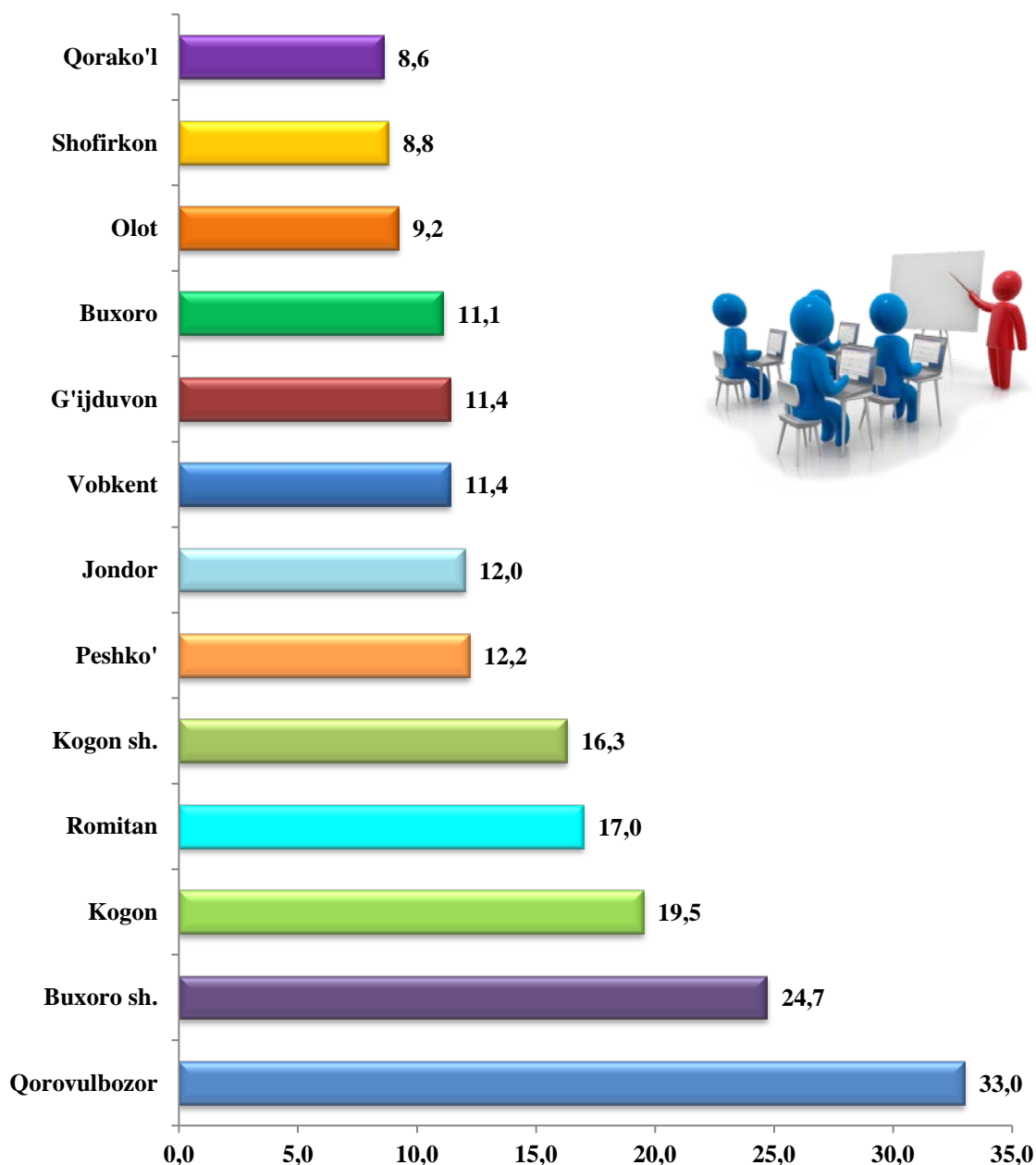
	<i>yanvar-sentabr 2022 yil</i>	<i>yanvar- sentabr 2023 yil</i>
Yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlar	223	296
Axborot va aloqa	49	109
Sog'liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish	85	69
Boshqa turdagi xizmatlar	297	382

Yangi tashkil topgan kichik korxonalar va mikrofirmalarning iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha ulushi (foiz hisobida)

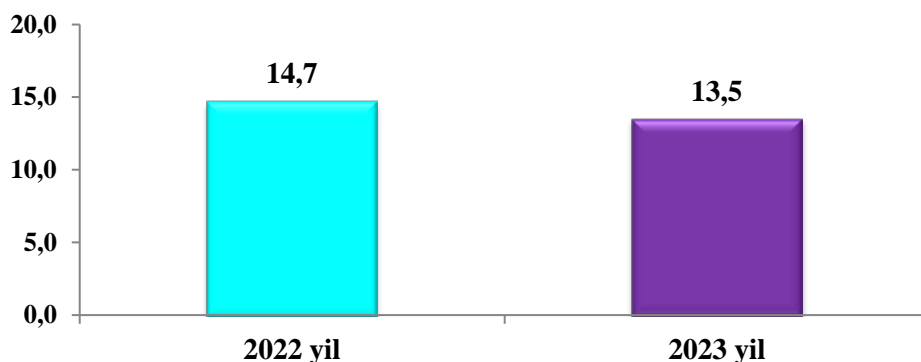
2023 yil 1 oktabr holatida kichik tadbirkorlik sub'ektlarining soni (har 1000 aholiga, birlikda) hududlar bo'yicha eng ko'p ko'rsatkich Qorovulbozor tumanida 33,0 birlikda, Buxoro shahrida 24,7 birlikda, Kogon tumanida 19,5 birlikda, Romitan tumanida 17,0 birlikda, Buxoro tumanida 11,1 birlikda va Peshko' tumanida 12,2 birlikda bo'lib, o'rtacha ko'rsatkich 12,0-9,2 birlik oralig'ida Jondor, Kogon shahar, Shofirkon va Olot tumanlarida aniqlandi. Qorako'l tumanida 8,6 birlikda ushbu ko'rsatkich past bo'lib qolmoqda.

2023 yil 1 oktabr holatida hududlar bo'yicha kichik tadbirkorlik sub'ektlarining soni
(har 1000 aholiga, birlikda)

Agar, 2022 yil yanvar-sentabr oylarida kichik tadbirkorlik sub'ektlarining soni (har 1000 aholiga, birlikda) 14,7 birlikni tashkil etgan bo'lsa, 2023 yil yanvar-sentabr oylarida bu ko'rsatkich 13,5 birlikka etdi va 2022 yilning shu davriga nisbatan 1,2 birlik past.

Yanvar-sentabr oylarida kichik tadbirkorlik sub'ektlarining soni
(har 1000 aholiga, birlikda;)

2023 yil yanvar-sentabr oylarida kichik tadbirkorlik (biznes) sub'ektlari tomonidan:

-sanoat mahsulot ishlab chiqarish hajmi 7 055,7 mlrd.so'mni (jami sanoat ishlab chiqarishining 120,7 foizi) yoki 2022 yil yanvar-sentabrga nisbatan fizik hajm indeksi 98,2 foizni tashkil qildi;

- 2 6261,0 mlrd. so'mlik qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaliklarining ishlab chiqarilgan (ko'rsatilgan xizmatlar) tashkil qilib, o'sish sur'ati 103,3 foizni (qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaliklari yalpi mahsulotining 98,8 foizi) tashkil qildi;

- 10 882,5 mlrd. so'mlik investitsiyalar (umumiy investitsiyalar hajmining 58,1 foizi) o'zlashtirildi va 2022 yil yanvar-sentabrga nisbatan o'sish sur'ati 138,1 foizini tashkil qildi;

- 5 756,5 mlrd. so'mlik qurilish ishlari (qurilish ishlari umumiy hajmining 85,0 foizi) bajarildi va 2022 yil yanvar- sentabrga nisbatan o'sish sur'ati 105,6 foizni tashkil qildi;

-avtomobil transporti yuk aylanmasining 102,6 foizni (viloyat jami avtomobil transporti yuk aylanmasining 76,0 foizi), yo'lovchi aylanmasining esa 101,6 foizni (umumiy yo'lovchi aylanmasining 98,1 foizi) tashkil qildi;

- 8 354,7 mlrd. so'mlik xizmatlar ko'rsatilib (jami xizmatlar hajmining 60,9 foizi) 2022 yil yanvar-sentabrga nisbatan o'sish sur'ati 107,8 foizini tashkil qildi;

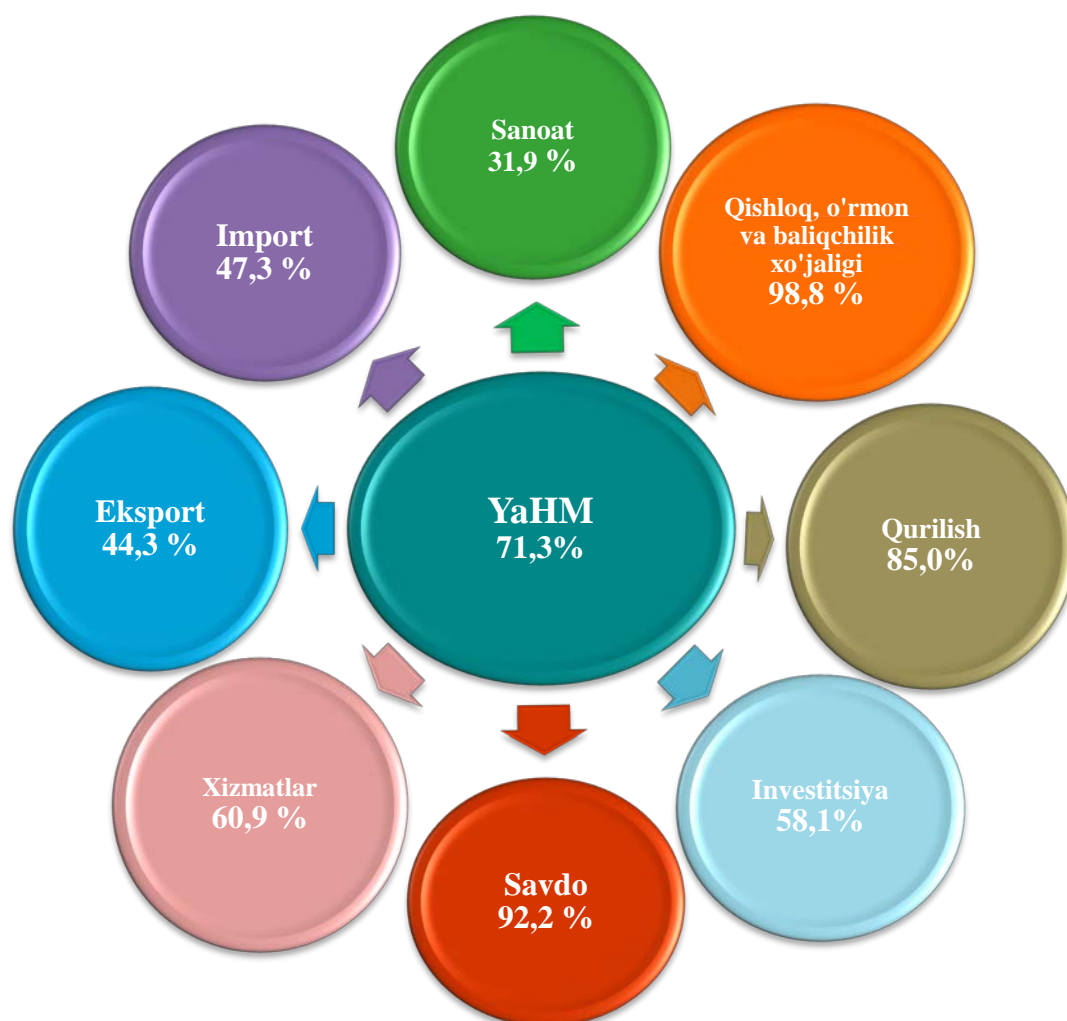
-chakana tovar aylanmasi umumiy hajmining 92,2 foizi yoki 10 515,1 mlrd. so‘mi (o‘sish sur‘ati 103,2 foizni tashkil qildi) shakllantirildi.

- 99,3 mln.AQSH dollari (umumiy eksport hajmining 44,3 foizi) miqdorida mahsulotlar (tovar va xizmatlar) eksport qilindi, bu esa 2022 yilning mos davriga nisbatan 27,8 mln.AQSH dollarga yoki 21,8 foizga kamaydi, mos ravishda 317,3 mln. AQSH dollari (umumiy import hajmining 47,3 foizi) miqdorida mahsulotlar (tovar va xizmatlar) import qilindi, bu esa 2022 yilning mos davriga nisbatan 32,2 mln.AQSH dollarga kamaydi.

**Yanvar-sentabr oylarida kichik tadbirkorlikning
asosiy ko‘rsatkichlari**

	<i>O‘lchov birligi</i>	<i>2022 yil</i>	<i>2023 yil</i>	<i>(+-)</i>
Faoliyat yuritayotgan kichik korxonalar va mikrofirmalar soni	birlik	29 399	27 489	-1 910
Yangi tashkil etilgan kichik korxonalar va mikrofirmalar	birlik	3 402	4 551	1 149
YAHM	foiz	74,6	73,1	-1,5
Sanoat	foiz	37,1	31,9	-5,2
Qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligi	foiz	98,9	98,8	-0,1
Investitsiya	foiz	44,9	58,1	13,2
Qurilish	foiz	82,9	85,0	2,1
Savdo	foiz	93,6	92,2	-1,4
Xizmatlar	foiz	61,7	60,9	-0,8
Yuk tashish	foiz	90,9	91,0	0,2
Yuk aylanmasi	foiz	76,1	76,0	-0,1
Yo‘lovchi tashish	foiz	97,0	97,1	0,1
Yo‘lovchi aylanmasi	foiz	98,0	98,1	0,1
Eksport	foiz	58,8	4,3	-14,5
Import	foiz	53,4	47,3	-6,1

**2023 yil yanvar-sentabr oylarida iqtisodiyot tarmoqlarida
kichik tadbirkorlik ulushining tuzilishi**

**2023 yil yanvar-sentabr oylarida kichik tadbirkorlik sub'ektlari mahsuloti (ishlar,
xizmatlar) umumiy hajmidagi xususiy tadbirkorlikning
(fuqarolar mulki) ulushi**

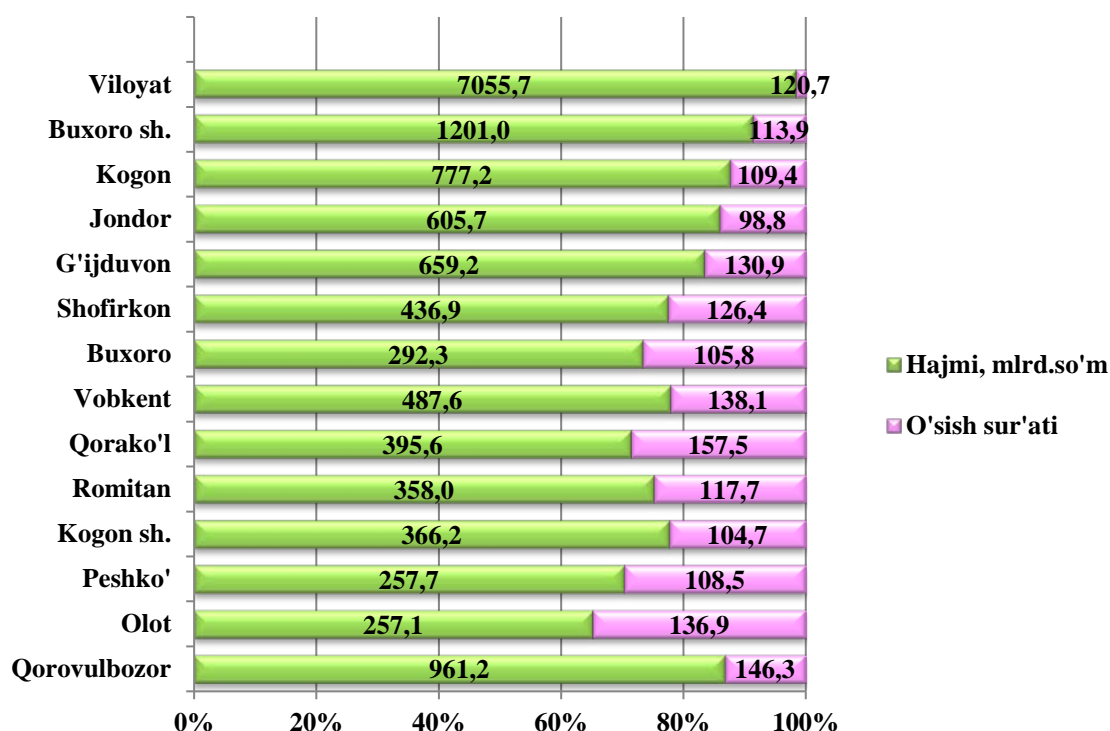
	<i>Kichik tadbirkorlik sub'ektlari mahsuloti (ish, xizmat) hajmi, mlrd.so'm</i>	<i>Kichik tadbirkorlik sub'ektlari mahsuloti (ish, xizmat) hajmida xususiy sektor ulushi, foizda</i>
Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi	26 261,0	100,0
Sanoat	7 055,7	99,4
Qurilish	1 990,2	102,3
Chakana savdo	10 515,1	103,2

Kichik tadbirkorlikning asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlardagi ulushi

(umumiy hajmiga nisbatan mlrd. so'mda)

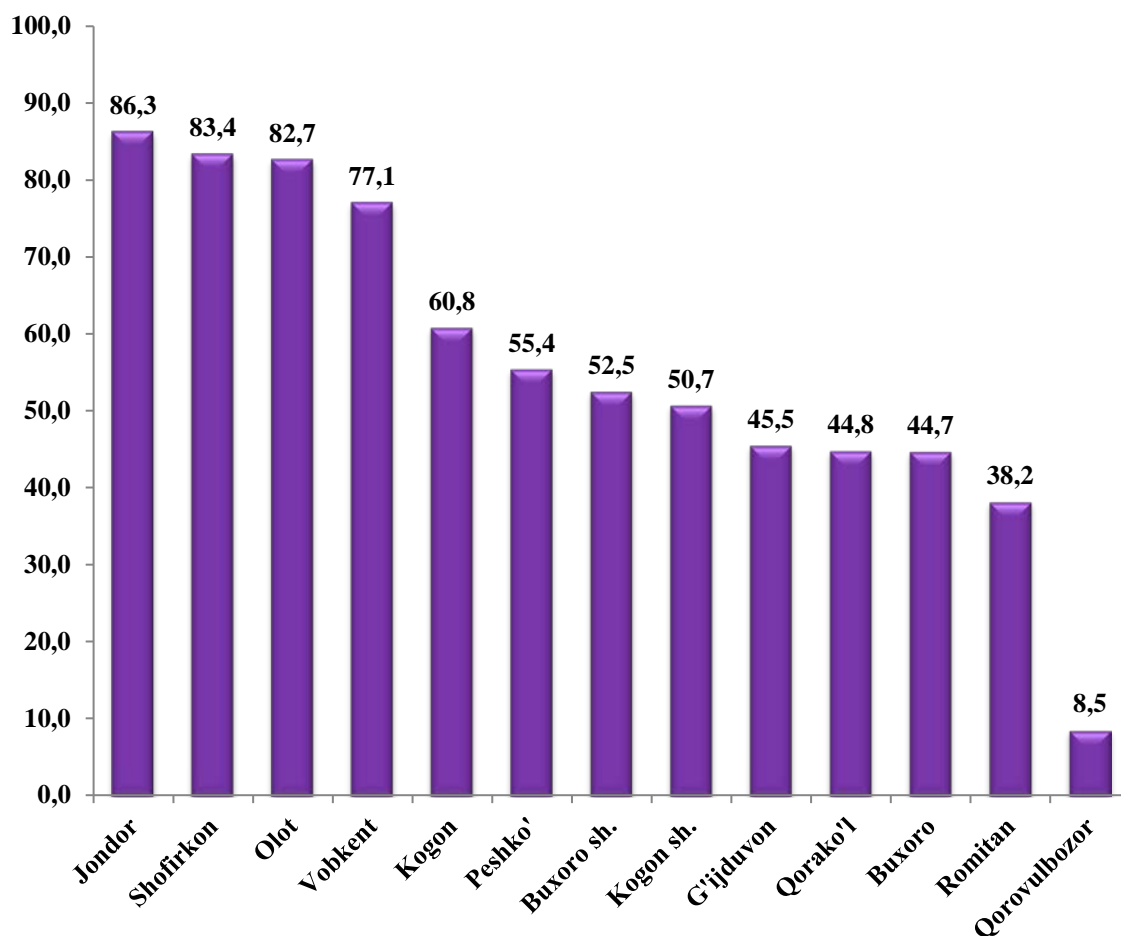
Hududlar bo'yicha eng ko'proq sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi Buxoro shahri (1 201,0 mlrd.so'm), Qorovulbozor tumani (961,2 mlrd.so'm), Kogon tumani (777,2 mlrd.so'm) va G'ijduvon tumani (659,2 mlrd.so'm) hissasiga to'g'ri keladi. Peshko' tumani (257,7 mlrd.so'm) va Olot tumanlarida (257,1 mlrd.so'm) ushbu sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi past bo'lib qolmoqda.

2023 yil yanvar-sentabr oylarida hududlar bo'yicha kichik tadbirkorlik (biznes)da sanoat mahsuloti ishlab chiqarish hajmi va o'sish sur'ati

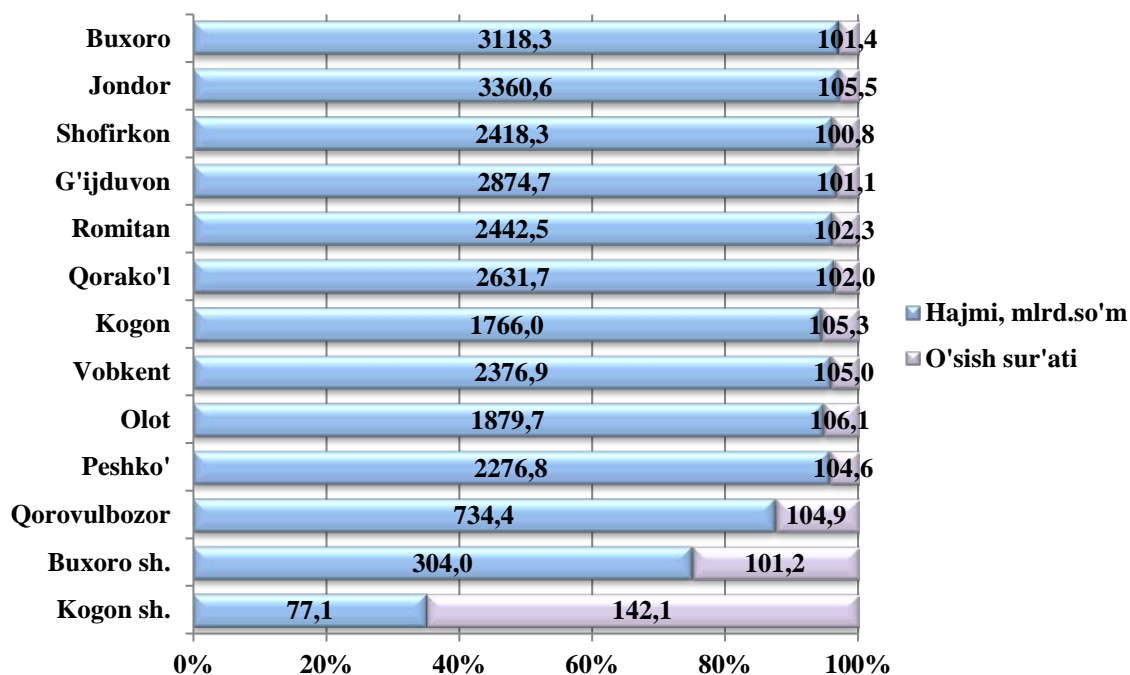
Hududlar kesimida kichik tadbirkorlikning jami sanoat mahsulotidagi eng yuqori ulushi Jondor (86,3 foiz), Shofirkon (83,4 foiz), Olot (82,7 foiz), Vobkent (77,1 foiz), Kogon (60,8 foiz) va Peshko' (55,4 foiz) tumanlari hissasiga to'g'ri keldi. Shu bilan birga Romitan (38,2 foiz) va Qorovulbozor (8,5 foiz) tumanlarida kichik tadbirkorlikning ulushi pastligi kuzatildi.

**2023 yil yanvar-sentabr holatiga jami sanoat mahsulotidagi
kichik tadbirkorlikning hududlar bo'yicha ulushi, foiz**

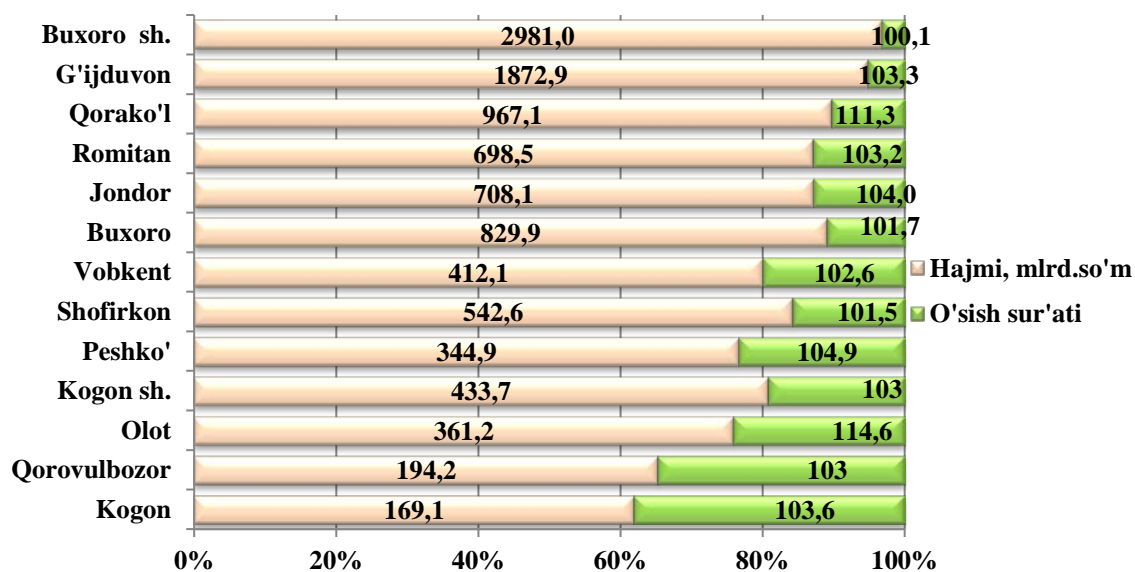
Hududlar bo'yicha ko'proq qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi hajmi Jondor (3 360,6 mlrd.so'm), Buxoro (3 118,3 mlrd.so'm), G'ijduvon (2 874,7 mlrd.so'm), Qorako'l (2 631,7 mlrd.so'm) va Romitan (2 442,5 mlrd.so'm) tumanlari hissasiga to'g'ri keladi. Kogon (77,1 mlrd.so'm) va Buxoro shaharlarida (304,0 mlrd.so'm) va Qorovulbozor tumanida (734,4 mlrd.so'm) qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi hajmi past bo'lib qolmoqda.

2023 yil yanvar-sentabr oylarida hududlar bo'yicha kichik tadbirkorlik (biznes)da qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi hajmi va o'sish sur'ati

Hududlar bo'yicha ko'proq chakana tovar aylanmasi hajmi Buxoro shahri (2 981,0 mlrd.so'm), G'ijduvon (1 872,9 mlrd.so'm), Qorako'l (967,1 mlrd.so'm) va Buxoro (829,9 mlrd.so'm) tumanlari hissasiga to'g'ri keladi. Olot tumani (361,2 mlrd.so'm), Qorovulbozor (194,2 mlrd.so'm), Kogon (169,1 mlrd.so'm) tumanida chakana tovar aylanmasi hajmi past bo'lib qolmoqda.

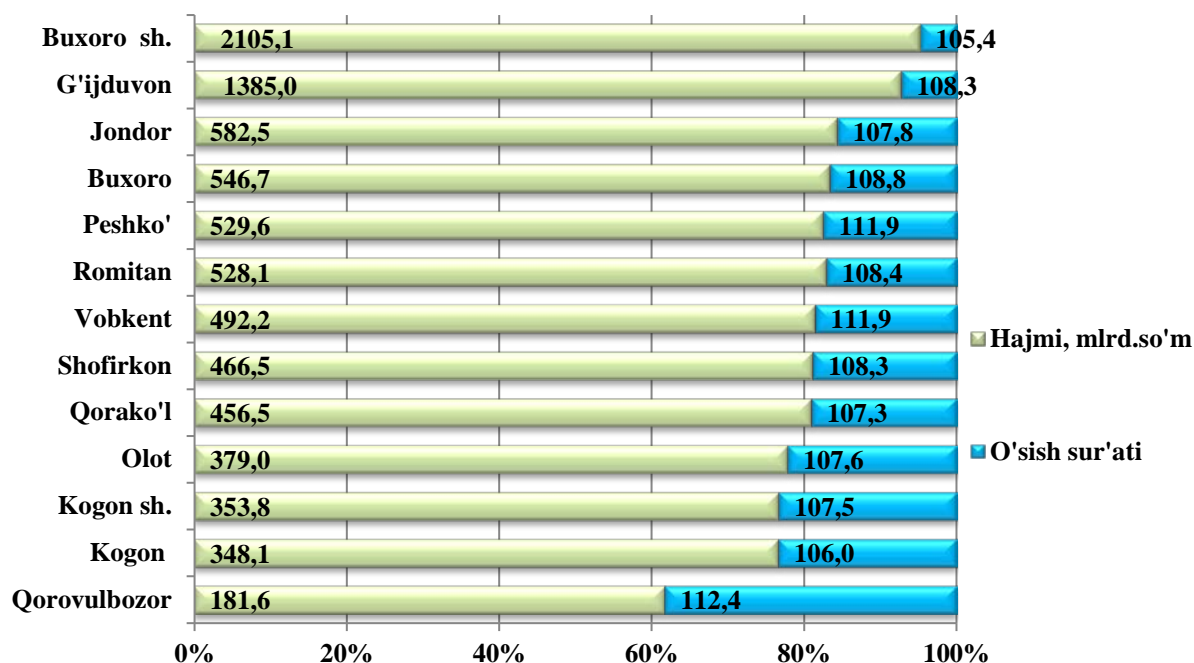
2023 yil yanvar-sentabr oylarida hududlar bo'yicha kichik tadbirkorlik (biznes)da chakana tovar aylanmasi hajmi va o'sish sur'ati

Buxoro viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy holati

Shahar va tumanlar bo'yicha ko'proq xizmatlar hajmi Buxoro shahri (2105,1 mlrd.so'm), G'ijduvon (1385,0 mlrd.so'm), Jondor (582,5 mlrd.so'm), Buxoro (546,7 mlrd.so'm), Peshko' (529,6 mlrd.so'm) va Romitan (528,1 mlrd.so'm) tumanlari hissasiga to'g'ri keladi.

2023 yil yanvar-sentabr oylarida hududlar bo'yicha kichik tadbirkorlik (biznes)da xizmatlar hajmi va o'sish sur'ati

2023 yil yanvar-sentabr oylarida kichik tadbirkorlikning iqtisodiy tarmoqlardagi hududlar bo'yicha ulushi, foizda

	Sanoat	Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi	Investitsiya	Qurilish	Chakana savdo	Xizmatlar
Buxoro viloyati	31,9	98,8	58,1	85,0	92,2	60,9
Buxoro sh.	52,5	98,5	50,2	82,5	85,3	40,0
Kogon sh.	50,7	99,3	65,6	69,5	98,2	68,1
tumanlar						
Buxoro	44,7	100,0	55,6	96,4	99,6	75,1

	<i>Sanoat</i>	<i>Qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligi</i>	<i>Investitsiya</i>	<i>Qurilish</i>	<i>Chakana savdo</i>	<i>Xizmatlar</i>
Vobkent	77,1	99,8	80,3	100,0	98,8	60,3
Jondor	86,3	99,2	81,6	100,0	98,9	77,9
Kogon	60,8	97,7	57,8	88,5	58,0	76,2
Olot	82,7	99,7	39,3	74,5	98,5	82,1
Peshko‘	55,4	99,5	95,3	100,0	71,7	70,8
Romitan	38,2	94,9	14,5	65,4	99,3	66,8
Shofirkon	83,4	99,7	77,0	96,6	99,0	75,8
Qorako‘l	44,8	99,0	83,6	97,3	99,2	75,0
Qorovulbozor	8,5	94,4	67,0	41,0	99,4	66,5
G‘ijduvon	45,5	99,9	88,3	100,0	96,7	81,6

Hududlar bo‘yicha sanoat sohasining yuqori ulushini Jondor (86,3 foiz), Shofirkon (83,4 foiz), Olot (82,7 foiz), Vobkent (77,1 foiz), Kogon (60,8 foiz) va Peshko‘ (55,4 foiz) tumanlarida tashkil etadi.

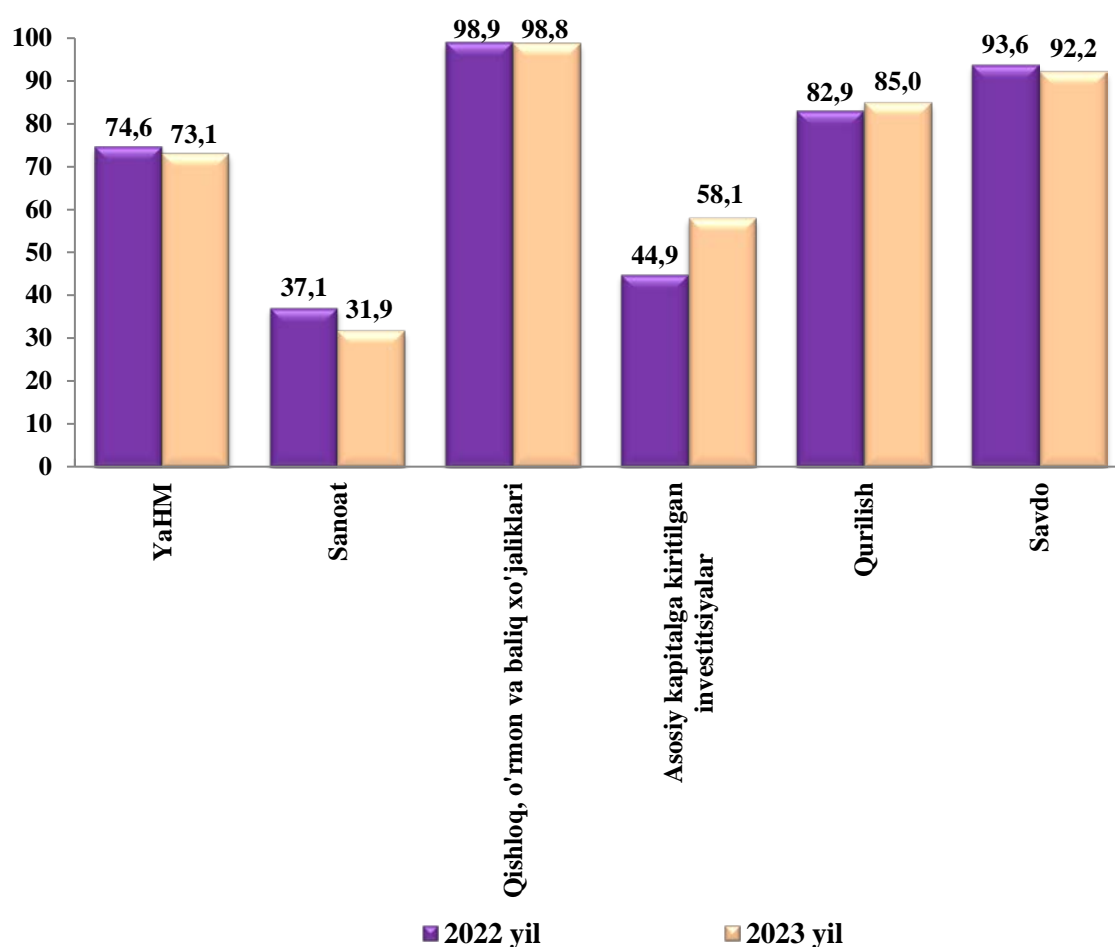
Investitsiyada eng yuqori ulushlarni Peshko‘ (95,3 foiz), G‘ijduvon (88,3 foiz), Qorako‘l (83,6 foiz), Jondor (81,6 foiz) va Vobkent (80,3 foiz) tumanlari tashkil etadi.

Qurilishda Vobkent (100,0 foiz), Peshko‘ (100,0 foiz), Jondor (100,0 foiz), G‘ijduvon (100,0 foiz) va Qorako‘l tumanlari (97,3 foiz) tashkil etadi.

Chakana savdoda Buxoro (99,6 foiz), Qorovulbozor (99,4 foiz), Romitan (99,3 foiz) va Shofirkon (99,0 foiz) tumanlari tashkil etadi.

Xizmatlar sohasida Olot (82,1 foiz), G‘ijduvon (81,6 foiz) va Jondor (77,9 foiz) tumanlari tashkil etadi.

2023 yil yanvar-sentabr oylarida yalpi hududiy mahsulot va iqtisodiyot tarmoqlari mahsuloti (ishlar, xizmatlar) umumiy hajmida kichik tadbirkorlik (biznes) ulushining o'zgarishi (umumiy hajmga nisbatan foiz hisobida)

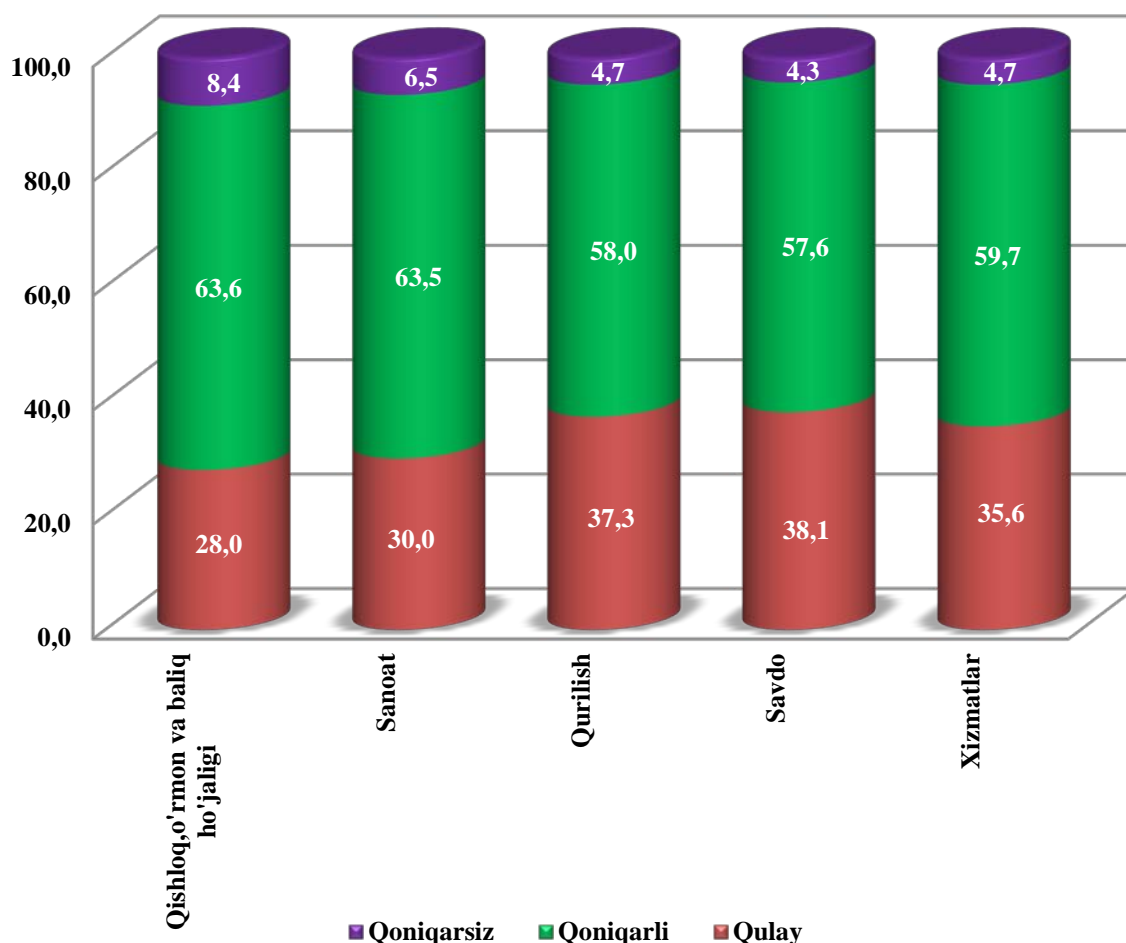

Iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha 2023 yil III-chorak yakunlariga ko'ra, mikrofirma va kichik korxonalarda tanlanma kuzatuvlar o'tkazildi. Unda 1448 ta respondentlar ishtirok etdi.

Kuzatuv ma'lumotlari tahlili, qurilish sohasida respondentlarning 37,3 foiz iqtisodiy vaziyatni qulay va 58 foiz esa qoniqarli deb hisoblashini, mos ravishda savdo sohasida 38,1 foiz va 57,6 foiz, xizmatlar sohasida 35,6 foiz va 59,7 foiz, qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligida 28,0 foiz va 63,6 foiz, sanoatda 30,0 foiz va 63,5 foizni tashkil qilganini ko'rsatdi.

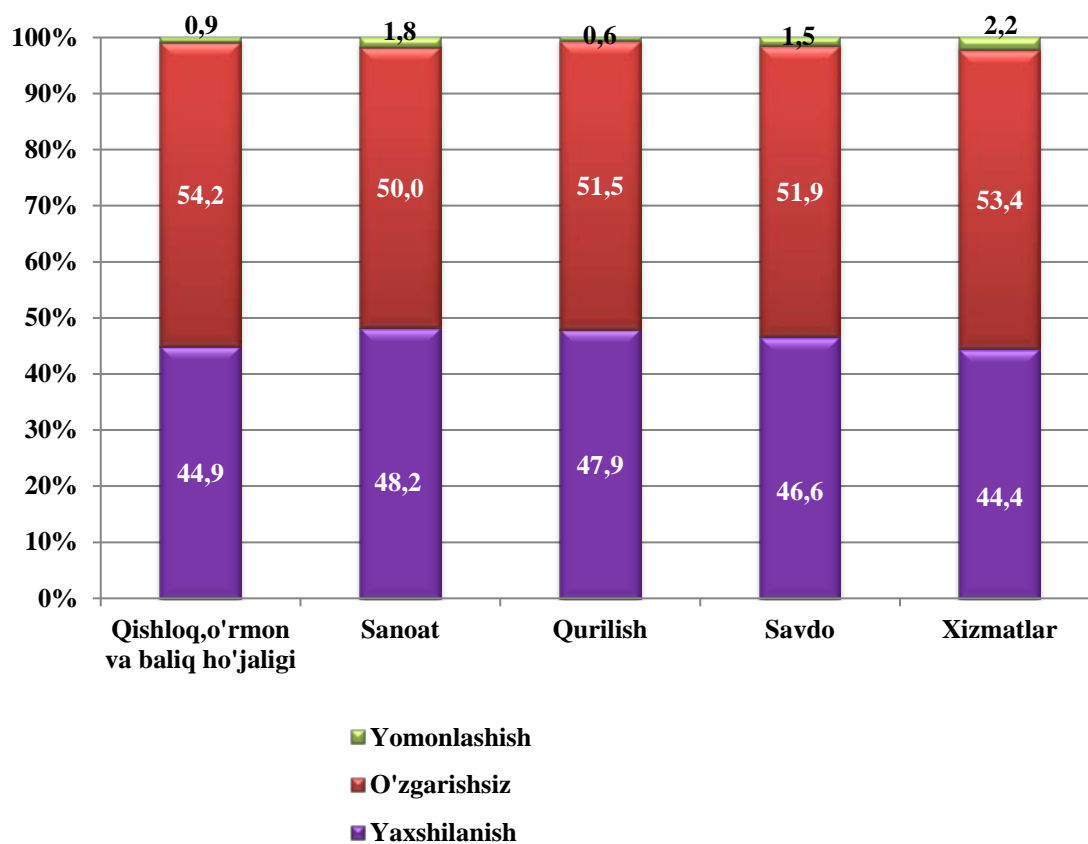
Joriy iqtisodiy vaziyatga pessimistik ruhda yondashganlar sanoatda 6,5 foiz, qurilishda 4,7 foiz, qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligida 8,4 foiz, xizmatlarda 4,7 foiz va savdoda 4,3 foizni tashkil qildi.

**Kichik tadbirkorlikda iqtisodiy vaziyatni baholash
2023 yil III -chorak uchun, foizda**

Iqtisodiy vaziyat yaqin uch oyda qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligida yaxshilanish 44,9 foiz, o'zgarishsiz 54,2 foiz, yomonlashish 0,9 foiz, sanoat korxonolari yaxshilanishi 48,2 foiz, o'zgarishsiz 50,0 foizi, yomonlashish 1,8 foiz, savdo yaxshilanish 46,6 foiz, o'zgarishsiz 51,9 foiz, yomonlashish 1,5 foiz, xizmatlarda yaxshilanish 44,4 foiz, o'zgarishsiz 53,4 foiz, yomonlashish 2,2 foiz va qurilish sohasida yaxshilanish 47,9 foiz o'zgarishsiz 51,5 foizi, yomonlashish 0,6 foiz kutilmoqda.

**Kichik tadbirkorlik (biznes)da iqtisodiy vaziyatning o'zgarishlar
istiqlolini yaqin uch oyda baholanishi, foizda**

Tahlil natijalaridan kelib chiqib, kichik korxonalar va mikrofirmalarga biznes muhitini yaxshilash uchun ko'rilayotgan chora tadbirlar natijasida respondentlar yaqin istiqbolda umumiy iqtisodiy vaziyatning yaxshilanishini ijobiy baholayotganligini xulosa qilish mumkin.

Statistik ko'rsatkichlarga izohlar

Tadbirkorlik faoliyati (tadbirkorlik) – tadbirkorlik faoliyati sub`ektlari tomonidan qonun hujjatlariga muvofiq amalga oshiriladigan, o'zi tavakkal qilib va o'z mulkiy javobgarligi ostida daromad (foyda) olishga qaratilgan tashabbuskorlik faoliyatidir. Tadbirkorlik faoliyati sub`ektlari (tadbirkorlik sub`ektlari) belgilangan tartibda davlat ro'yxatidan o'tgan hamda tadbirkorlik faoliyatini amalga oshirayotgan yuridik va jismoniy shaxslardir.

Yuridik shaxs – o'z mulkida, xo'jalik yuritishida yoki operativ boshqaruvida alohida mol-mulkka ega bo'lgan hamda o'z majburiyatlari yuzasidan ushbu mol-mulk bilan javob beradigan, o'z nomidan mulkiy yoki shaxsiy nomulkiy huquqlarga ega bo'la oladigan va ularni amalga oshira oladigan, majburiyatlarni bajara oladigan, sudda da'vogar va javobgar bo'la oladigan tashkilot yuridik shaxs hisoblanadi. Yuridik shaxslar mustaqil balans yoki smetaga ega bo'lishlari kerak.

Yakka tartibdagi tadbirkorlik – jismoniy shaxs (yakka tartibdagi tadbirkor) tomonidan tadbirkorlik faoliyatini yuridik shaxs tashkil etmagan holda amalga oshirishdir.

Yakka tartibdagi tadbirkorlik yakka tartibdagi tadbirkor tomonidan mustaqil mulk huquqi asosida o'ziga tegishli bo'lgan mol-mulk negizida, shuningdek, mol-mulkka egalik qilish va (yoki) undan foydalanishga yo'l qo'yadigan o'zga ashyoviy huquq asosida amalga oshiriladi.

Tadbirkorlik sub`ektlari o'z faoliyatlarini muvofiqlashtirish, shuningdek, o'z huquqlari va manfaatlarini ifoda etish hamda himoya qilish maqsadida notijorat tashkilotlar bo'lgan uyushmalarga (ittifoqlarga) va boshqa birlashmalarga birlashishi mumkin.

Korxonaning faoliyatini tahlil qilish – uning asosida korxonaning faoliyatini xar tomonlama o'rganish. Natijada, ma'lumot to'plashning ma'lum usullaridan foydalanish orqali korxonaning faoliyatini baholash va zaif tomonlarini aniqlash uchun kerakli ma'lumotlarni olish.

Chakana savdo – bu oxirgi foydalanuvchilarga tovarlar va xizmatlar sotish bilan bog'liq iqtisodiy faoliyat. Ulgurji savdo – bu katta miqdordagi tovarlarni sotishni o'z ichiga olgan iqtisodiy faoliyat.

Tovarlarni realizatsiya qilish – mahsulotni samarali sotishga qaratilgan ishlab chiqaruvchi tomonidan amalga oshiriladigan tadbirlar tizimi.

Reklama – bu xaridorlarning keng doirasi o'rtasida mahsulot to'g'risida ma'lumotni samarali tarqatish usuliga asoslangan reklama vositasining kommunikativ shakli.

Tavakkalchilik – kelajakda har qanday harakatlarni amalga oshirishda, qaror qabul qilishda mumkin bo'lgan yo'qotishlar.

Bozor – bu savdo operatsiyalarini amalga oshirish munosabati bilan turli shaxslar o'rtasida shakllanadigan munosabatlar tizimi.